

Радянський ПЕДАГОГ

№ 19 (72)
22 ТРАВНЯ 1990 р.
ВІВТОРОК,
Ціна 3 коп.

Газета заснована
30 вересня
1988 року.

Орган парткому, ректорату, профспілкових комітетів та комітету ЛКСМУ Івано-Франківського державного педагогічного інституту

Навчальна частина інформує

На справедливий вимогу студентів, які бажають знати більше про свої права та обов'язки, дану рубрику ми вирішили зробити постійною.

Пропонуємо вашій увазі наказ Держкомітету СРСР по народній освіті від 11.03.90 р. № 165 «Про розширення можливостей студентів вузів та учнів середніх спеціальних навчальних закладів у формуванні навчальних програм».

З метою розширення можливостей молоді реалізувати свої здібності і нахили, створення умов для їх саморозвитку і у зв'язку з резолюцією Всесоюзного студентського форуму на казую:

1. Ректорам вузів і директорам середніх спеціальних навчальних закладів:
1.1. Надавати студентам та учням можливість вивчати додатково будь-які дисципліни, що викладаються у даному вузі, а за згодою між керівниками і в інших навчальних закладах, включаючи проходження різних видів практик.

1.2. Вказувати за їх бажанням у додатках до диплома і в академічних довідках обсяги та оцінки успішно вивчених ними дода-

ткових дисциплін, а тим, хто засвоїв повну програму підготовки кваліфікованого робітника або спеціаліста, присвоювати у зазначеному порядку відповідну кваліфікацію.

1.3. Дозволяти студентам та учням дострокове складання екзаменів та заліків при виконанні усіх вимог, передбачених навчальною програмою даної дисципліни.

2. Надати право Вченим радам навчальних закладів: (педагогічним, методичним)

2.1. Встановлювати із урахуванням рівня попередньої підготовки і здібностей студентів та учнів індивідуальні графіки (плани) навчання, маючи на увазі порядок одержання поглибленої підготовки можливість завершення навчання у скорочені терміни без змін обов'язкової програми навчання і вимог до спеціальних відповідної кваліфікації.

2.2. Дозволяти студентам вузів, які мають особливі успіхи у навчанні, складання екзаменів із окремих дисциплін в обсязі і згідно з вимогами, встановленими для аспірантури.

Голова Держкомітету СРСР по народній освіті
Г. О. ЯГОДІН.

СТРАТЕГІЯ МАЙБУТНЬОГО

Справедливо говорять: без освіти, науки у наш бурхливий вік не вижити жодній державі. Тим більше вони потрібні нашій перебудові, покликаній серед інших завдань ліквідувати науково-технічне відставання країни, вивести СРСР у ряд передових індустріальних держав. Але далі слів справа поки що не рухається. Радянська вища школа, в цілому народна освіта залишається в пасивах, і такий підхід до них не обіцяє благотворних змін у суспільстві.

Занепокоєність ситуацією, що склалася, зібрала в Москву ректорів майже половини з 900 вищих навчальних закладів країни на Всесоюзну зустріч, присвячену актуальним проблемам освіти і роботи вузів у сучасних умовах. Поділяючи їх тривогу, викроїв час для участі в ній і Президент СРСР, Генеральний секретар ЦК КПРС М. С. Горбачов.

Виступаючи з доповіддю, голова Держосвіти СРСР Г. О. Ягодін під-

креслив, що перебудові процесів в країні вступили у вирішальну фазу розвитку, і кардинальні зміни в суспільному устрої не можуть не зачепити систему освіти і особливо її завершальної ланки — вищої школи. Тому ми повинні прийняти рішення, яке б давало їй змогу вписатися в нову систему відносин. А вже поглиблення переходу до ринку, на думку доповідача, може привести до відносного скорочення вкладень у народну освіту, зниження кількості студентів, зростання труднощів при влаштуванні випускників на роботу. Як бути?

З одного боку, треба зробити більш гнучкою систему взаємовідносин вузів з галузевими міністерствами, перейти на систему контрактів підприємств із студентами, розглянути питання про запровадження двоступеневої системи освіти. Але ці «внутрішні» заходи, вважає голова Держкомітету, не можуть розв'язати всіх проблем. Тому, з

другого боку, вузам потрібна допомога і Уряду, і Верховної Ради СРСР.

Вона може виразитися — на перехідний період — у збереженні рівня державного фінансування народної освіти, запровадження пільг на оподаткування коштів, що направляються на її розвиток, правовому і соціальному захисті молодих спеціалістів, інших заходах. А для високої мобільності самого навчального закладу необхідно зняти з вузівських фінансів «пути Мініфіну СРСР і Держкопраці СРСР», дати більшу свободу і у визначенні рівня прийому студентів, набору спеціальностей, наблизити освіту до потреб регіонів, галузей.

Серйозні питання постають перед вищою школою у зв'язку з зародженням багатопартійної системи, сказав доповідач, і ми не можемо допустити боротьби партій у стінах вузів. Вона повинна відбуватися за стінами навчального закла-

ду і за рамками навчального процесу. Але це не означає, що ми відмовляємось від виховання молодого покоління в дусі соціалістичного вибору, загальнолюдських цінностей, любові до Батьківщини, поваги до своїх партнерів по Федерації.

Свої міркування з проблем вищої школи висловили багато учасників зустрічі. Так, ректор Московського авіаційного технічного інституту Б. С. Мітін запропонував з метою координації зусиль створити Всесоюзну асоціацію ректорів, ректор Харківського державного університету І. Є. Тарапов відзначив, що вкладати кошти в освіту дуже вигідно, але не можна вимагати від них негайної віддачі, ректор Московського фізико-технічного інституту М. В. Карлов підкреслив необхідність тіснішої взаємодії вузів з організаціями АН СРСР і ДКНТ СРСР.

На зустрічі виступив М. С. Горбачов. (ТАРС).

ЗАПРОШУЄМО ДО РОЗМОВИ

ДИДАКТИКА І МЕТОДИКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Штрихи до нового навчального року

На думку викладачів і студентів, уже давно навірля необхідність вдосконалення та оновлення навчальних програм і планів, які б давали можливість студентів вільно обирати ту чи іншу дисципліну або спецкурс. Поки що існуюча система навчального планування малоефективна у плані підготовки майбутнього вчителя, оскільки ті, хто складає навчальні програми, мало враховують специфіку підготовки вчителів різних спеціальностей.

Своїми думками щодо вдосконалення та оновлення навчальних програм і планів ділиться завідувач кафедри методики фізики і ТЗН, професор Д. М. ФРЕЙК. Сподіваємось, думки, викладені у статті, спонукать вас до роздумів. Отож пропонуємо вам свої пропозиції з приводу порушених проблем надіслати у редакцію газети.

Важливою складовою вищої школи був і залишається навчальний план — перелік дисциплін, обсяг виділеного аудиторного часу для їх засвоєння, розподіл за семестрами, контроль знань (заліки, екзамени тощо). Однак діючий навчальний план певної спеціальності

ті зазнавав і зазнає численних змін. Так, зокрема, у педагогічних інститутах за п'ять років навчання плани часто-густо змінюються три-чотири рази. Такий стан значно знижує ефективність навчального процесу, його ритмічність, стабільність.

Нині першокурсники всіх спеціальностей педвузів працюють за новими навчальними планами. Що вони пропонують? Перш за все розподіл дисциплін за чотирма основними блоками: суспільно-політичним, загальнокультурним, психолого-педагогічним, спеціальним із відповідними співвідношеннями годин (наприклад, для спеціальностей фізико-математичного факультету відповідно 9:11:30:50). Видно, що дисципліни спеціального блоку складають тільки половину обсягу навчальних годин, що є недостатньо. Характерним є теж укрупнення дисциплін в окрему блоці. Але це основне.

Більш суттєвим є те, що новий навчальний план має певний резерв годин, т. зв. деканатський, який можна використовувати кафедрам для читання спецкурсів. Крім того, в обсязі 15 процентів дисциплін основного блоку можна змінювати взагалі

їх перелік. Це вже дещо (хоч і недостатньо) для реалізації ефективної підготовки спеціалістів народної освіти, враховуючи умови регіону, вузу, вимог часу.

Тому зараз важливим є те, щоб у рамках регламентованого формувати оптимальний варіант навчального плану, який матиме, треба надіятись, більш тривалий час існування.

Як альтернативу традиційному підходу із великою кількістю розрізнених та обов'язкових спецкурсів, факультативів, спецсеминарів пропонуємо введення єдиного, починаючи з третього курсу і до завершення навчання в інституті, офіційного спецкурсу у рамках трьох спеціальностей фізико-математичного факультету. Обсяг його може складати 150 годин.

Так, зокрема, кафедра методики фізики могла б запропонувати спецкурс «Сучасний урок фізики в середній школі», «Фізика і технологія напівпровідникових матеріалів та активних елементів електроніки». Інші кафедри факультету теж можуть забезпечити ведення ряду цікавих напрямків. (Зак. на 4 стор.)

Фото Івана ТИМІНСЬКОГО.

Вітаємо

З нагоди дня народження партійний комітет вузу поздоровляє:

Надію Іванівну КМІТЬ, асистента кафедри педагогіки та психології;

Юрія Григоровича ТВЕРДОХЛІБА, асистента кафедри російської мови.

Любов Миколаївну КІЛІЧЕНКО, професора кафедри української мови; Івана Яковича ГРИ-

ШАЯ, декана факультету підвищення кваліфікації директорів шкіл;

Майню Максимівну ЧУМАЧЕНКО, доцента кафедри російської мови;

Анатолія Васильовича КРЮКОВА, проректора по заочній роботі;

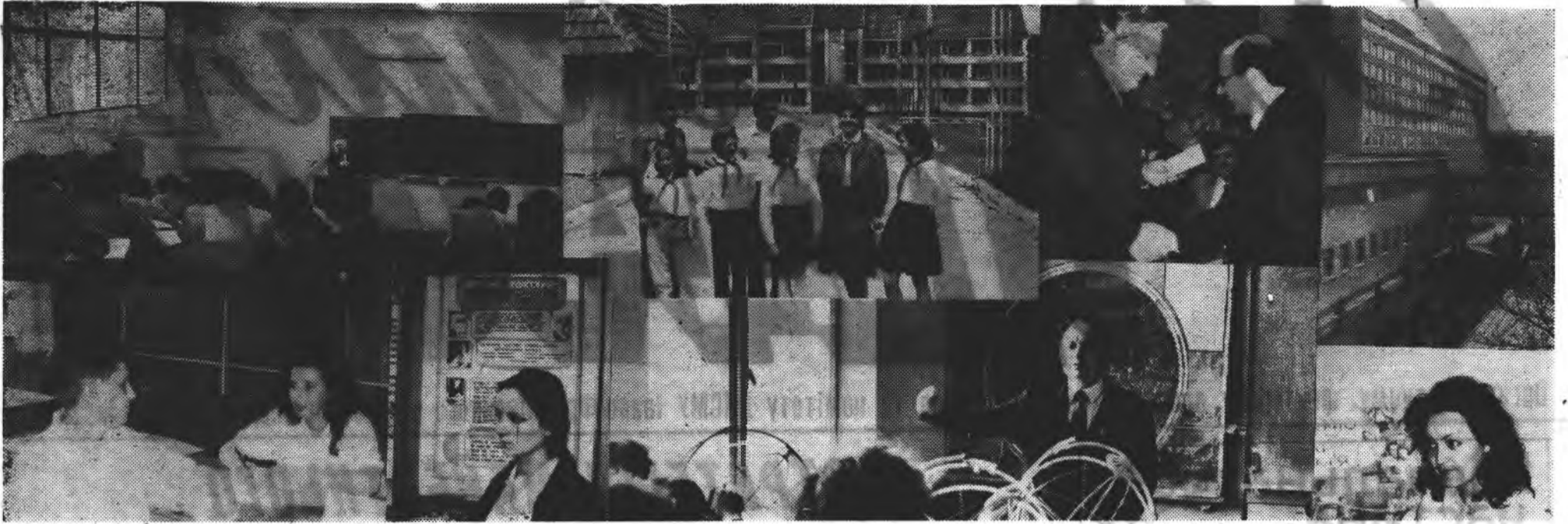
Славу Ярославівну ПОПУТНЯК, працівницю адміністративно-господарської частини.

Бажаємо Вам міцного здоров'я, життєвих радощів, родинного благополуччя, невичерпної енергії і творчої наснаги.

На рушничок щастя

Колеги по роботі, друзі та знайомі вітають з одруженням асистента кафедри педагогіки і психології Івана Сулятицького та студентку V курсу музично-педагогічного факультету Оксану Дзвін.

Хай щастям і радістю стелиться їх життєва дорога!

СТАТУТ (Проект)

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ім. В. С. СТЕФАНИКА.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Івано-Франківський державний педагогічний інститут ім. В. С. Стефаніка є осередком освіти, науки і культури, структурною ланкою системи неперервної освіти.

2. Інститут здійснює у відповідності до соціального замовлення:

а) підготовку вчителів для загальноосвітніх шкіл, методистів для дитячих дошкільних закладів;

б) перепідготовку керівних кадрів, вчителів шкіл, викладачів педагогічних училищ, професійно-технічних училищ, методистів дитячих дошкільних закладів та інших працівників народної освіти.

3. Підготовка вчителів і методистів, підвищення кваліфікації кадрів здійснюється за денною і заочною формами навчання. В інституті діють підготовче відділення, факультет громадських професій, факультет майбутнього вчителя.

4. Відповідно до «Закоу про мови в Українській РСР» навчання в інституті здійснюється українською мовою. Вступникам, які перебувають з інших республік СРСР, забезпечуються необхідні умови для оволодіння мовою навчання.

5. Інститут здійснює також такі важливі соціально-економічні завдання:

а) веде бюджетні і господарсько-договірні наукові дослідження, спрямовані на розв'язання проблем вищої, загальноосвітньої школи і народногосподарства, у тісному зв'язку з навчальним процесом;

б) пропагує соціально-політичні, наукові, науково-педагогічні, екологічні, юридичні та інші знання серед населення Івано-Франківської області, дає про підвищення його культури.

6. Інститут забезпечує створення умов і реалізацію потреб студентів, працівників інституту в професійному, соціальному, культурному, духовному, творчому, моральному та фізичному розвитку.

7. Правову основу діяльності інституту складають Конституція СРСР, Конституція УРСР, загальне законодавство СРСР і УРСР, нормативні акти та інструкції Держкомосвіти СРСР, Мінвузу

УРСР та Міннаросвіти УРСР.

8. До складу інституту входять такі структурні підрозділи:

науково-дослідний сектор,

науково-дослідна лабораторія фізики магнітних півнок (спільно з інститутом металофізики АН УРСР),

соціологічна лабораторія,

відділ автоматизованих систем управління,

державний дендрологічний парк «Дружба»,

будинок культури «Студентський»,

експериментальний піонерський табір «Зірка»,

спортивно-оздоровчий комплекс,

профілакторій «Здоров'я»,

Народний музей «Освіта Прикарпаття»,

редакція газети «Радянський педагог»,

госпрозрахункові підготовчі курси.

9. Інститут бере участь у міжнародних зв'язках у галузі підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів і педагогічних кадрів, здійснення наукових досліджень, договірних відносин з навчальними закладами.

10. Інститут є юридичною особою, має своєю гербову печатку, штамп, самостійний баланс, є власником і розпорядником виділеної йому частини загальнонародної власності.

11. Реорганізація і припинення діяльності інституту здійснюється у порядку, встановленому Радою Міністрів УРСР.

12. Статут є документом, чинність якого поширюється на всі сфери діяльності інституту. Зміни до його тексту можуть вноситись Радою інституту і у відповідальності з діючим законодавством.

Розділ 2. СТУДЕНТИ ІНСТИТУТУ

1. Прийом, відрахування, поновлення і перевід студентів, отримання другої освіти здійснюються у відповідності до правил, затверджених Держкомосвітою СРСР.

2. Студентам денної форми навчання виплачуються стипендії, в установленому розмірі і порядку. Іногороднім студентам відповідно до існуючих можливостей надається гуртожиток.

3. Студентам інституту видаються студентський

квиток і залікова книжка встановленого зразка.

4. Студенти інституту мають право:

а) обирати і бути обраними до Ради та Вченої ради інституту, Рад факультетів;

б) брати участь через громадські організації та через представництво у радах у розв'язанні всіх питань діяльності інституту, студентського життя;

в) безкоштовно користуватися приміщеннями і обладнаннями бібліотек, навчальних, наукових та інших підрозділів, визначених цим Статутом;

г) визначати у погодженні з Радами факультетів набір дисциплін навчання по спеціальності в межах, встановлених навчальним планом, а також відвідувати додатково навчальні заняття, які проводяться в інституті;

д) ставити питання про заміну викладачів, які не забезпечують належної якості навчальних занять;

е) брати участь у науково-дослідній, культурно-масовій роботі, спортивно-оздоровчій і інших видах діяльності, визначених Статутом;

ж) об'єднуватися в інституті у творчі майстерні, секції, клуби за інтересами, госпрозрахункові об'єднання, які мають свої Статуту;

з) на вільне відвідування лекцій, починаючи з II-го курсу з наступною звітністю студента за самостійно опрацьований матеріал;

и) на одержання додаткової спеціальності та на вибір спецкурсів, спецсеминарів, спецпрактикумів при можливості — на вибір викладача;

к) на отримання після закінчення навчання роботи по спеціальності.

5. Студенти інституту зобов'язані:

а) глибоко оволодівати теоретичними знаннями, практичними навичками, сучасними науковими дослідженнями; постійно прагнути до підвищення загальної культури, моральної і фізичної досконалості;

б) виконувати у визначені терміни всі види завдань, передбачених навчальними планами, програмами і факультетським графіками контролю;

в) дотримуватись правил внутрішнього розпорядку інституту і гуртожитків.

6. За успіхи у навчанні та активну участь у науково-дослідній, громадсько-корисній роботі для студентів встановлюються різні форми морального та матеріального заохочення. Кращим студентам надаються іменні стипендії і стипендії Вченої ради інституту за поданням факультетів. Матеріальне заохочення здійснюється за поданням студентського колективу в межах виділених для цього коштів.

7. Особи, які закінчили інститут, направляються на роботу згідно з Положенням про розподіл і використання в народногосподарстві випускників вищих і середніх спеціальних навчальних закладів.

8. Слухачі підготовчого відділення, факультету і курсів підвищення кваліфікації, підготовчих курсів користуються тими ж правами і несуть ті ж обов'язки, що і студенти.

9. За порушення встановлених обов'язків до студентів, слухачів підготовчого відділення, факультету і курсів підвищення кваліфікації, підготовчих курсів вживаються заходи дисциплінарного впливу, визначені Правилами внутрішнього розпорядку.

10. За представленням декана факультету з врахуванням думки громадської організації наказом ректора студенти відраховуються з інституту:

— за академічну заборгованість з трьох і більше дисциплін,

— за не ліквідацію академічної заборгованості в установлені терміни,

— за порушення навчальної дисципліни, правил внутрішнього розпорядку, правил соціалістичного співжиття,

— за вчинки, несумісні із званням студента.

Розділ 3. ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЧЬКИЙ, НАУКОВИЙ СКЛАД І ІНШІ ПРАЦІВНИКИ ІНСТИТУТУ

1. В інституті передбачені посади професорсько-викладацького, наукового складу, інженерно-технічного, адміністративного, допоміжного, виробничого і іншого персоналу у відповідності до діючих нормативів. Зміни в штатних розкладах здійснює ректор інституту.

2. Заміщення посад професорсько-викладацького складу відбувається на конкурсній основі у

відповідності до Положення про порядок заміщення посад і атестації професорсько-викладацького складу у вищих навчальних закладах.

3. Ректор інституту за поданням кафедри зараховує викладача на річний іспитовий термін до обрання його на роботу за конкурсом.

4. Звільнення штатних працівників із числа професорсько-викладацького складу у зв'язку із скороченням обсягу роботи здійснюється по закінченню навчального семестру.

5. Працівники інституту мають право:

а) обирати і бути обраними до Ради та Вченої ради інституту, Рад факультетів;

б) брати участь в обговоренні і розв'язанні питань навчальної, наукової, творчої та виробничої діяльності інституту, факультету, кафедри, підрозділу, вносити пропозиції щодо поліпшення їх роботи;

в) обирати методи і засоби навчання, які найбільш повно відповідають індивідуальним особливостям і забезпечують високу якість навчального процесу; видавати методичну літературу;

г) користуватись всіма видами послуг, що їх може надати інститут;

д) отримувати матеріальну допомогу;

е) працювати за сумісництвом і в кооперативах у відповідності до Положення про умови роботи за сумісництвом.

6. Працівники інституту зобов'язані:

а) дотримуватись Статуту інституту;

б) забезпечувати високу ефективність навчально-виховного процесу, розвивати у студентів самостійність, ініціативу, творчі здібності;

в) піклуватися про професійний, культурний, творчий і фізичний розвиток студентства, поважати особисту гідність майбутніх спеціалістів;

г) вести наукові дослідження, які забезпечують науковий рівень змісту освіти, активно залучати до них студентів;

д) постійно підвищувати свій професійний, ідейно-політичний і загальнокультурний рівень, регулярно, не рідше одного разу на 5 років, проходити різні форми підвищення кваліфікації;

е) виконувати правила

внутрішнього розпорядку; ж) брати участь в організаційних заходах інституту.

7. Інші права і обов'язки наукового, учбово-допоміжного, адміністративного персоналу визначаються правилами внутрішнього розпорядку і посадовими інструкціями.

Розділ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.

1. Зміст навчання в інституті визначається навчальними планами і програмами, розробленими Держкомосвіти СРСР, Міннаросвіти УРСР та Вченою радою затвердженими із змінами та доповненнями, внесеними факультетами і кафедрами. Термін дії розробленого і затвердженого плану і програм — 5 років, для спеціальностей із чотирирічним навчанням — 4 роки.

2. Навчальний процес здійснюється в інституті із забезпечення якісної підготовки кадрів, створення належних умов навчання, праці і побуту.

3. Загальне керівництво навчальним процесом в інституті здійснюють ректорат і деканати факультетів. Основні науково-методичні та навчально-організаційні питання навчального процесу розглядаються Методичною Радою інституту та методичними комісіями факультетів. Методична рада і методичні комісії затверджуються Вченою радою інституту і Радами факультетів. Положення про раду і методичну комісію затверджується ректором.

4. Основною і визначальною ланкою навчально-виховного процесу в інституті є кафедра, яка здійснює розподіл навчального навантаження викладачів, вирішує питання змісту навчальних дисциплін, форми і терміни атестації студентів, визначає напрямки наукових, науково-методичних досліджень викладачів і студентів, веде виховну роботу серед співробітників і студентів.

5. У межах діючих навчальних планів інститут надає можливість студентам отримання додаткової спеціальності.

6. Навчально-виховні завдання інституту реалізуються у спільній навчальній, науковій, творчій

(Зак. на 3 стор.)

чий, виробничий і громадський діяльності студентів і викладачів. Громадські організації, органи студентського самоуправління організують роботу творчих майстерень, секцій, клубів за інтересами студентів і працівників інституту.

7. Інститут:

а) забезпечує студентів засобами навчання (навчальною і іншою літературою, аудіовізуальними і технічними засобами, електронно-обчислювальною технікою тощо);

б) безкоштовно надає приміщення для їдалень, кафе, медичного пункту, профілакторію, студентського клубу, редакції газети, громадських організацій.

8. Для студентів денної форми навчання двічі на рік встановлюються канікули загальною кількістю 6—8 тижнів, у відповідності до навчального плану.

9. Знання, вміння і навички студентів, визначаються такими оцінками: 5 (відмінно), 4 (добре), 3 (задовільно), 2 (незадовільно). Оцінки виставляються на екзаменах, а також при поточному контролі навчальної роботи студентів.

10. Залікова атестація завершується якісною оцінкою «зараховано» або «не зараховано» на основі поточних оцінок або співбесіди з викладачем. Студентові надається право перездати екзамену (заліку), оцінених «незадовільно» (не зараховано) згідно з діючими інструкціями.

11. Студент, який виконав всі вимоги навчального плану, допускається до підсумкової Державної атестації, за результатами якої йому присвоюється відповідна кваліфікація і видається диплом про вищу освіту і нагрудний знак встановленого зразка.

У додатку до диплома вказуються оцінки з усіх дисциплін, які вивчив студент за час навчання в інституті.

Студенту, який при Державній атестації отримав незадовільні оцінки, видається довідка встановленого зразка і він допускається до повторної Державної атестації у наступні роки.

12. Студенту, який склав екзамен з оцінкою «відмінно» не менше ніж з 75 процентів усіх дисциплін навчального плану, а з решти дисциплін з оцінкою «добре» і пройшов Державну атестацію з оцінкою «відмінно», видається диплом з відзнакою.

Студент, який отримав диплом з відзнакою, має право на пільги у відповідності до діючих положень.

13. Студенти, які виявили високий рівень здібностей і наполегливості,

можуть бути переведені на навчання за індивідуальним планом з правом дострокового переходу з курсу на курс.

14. Інститут організовує заочне навчання у відповідності до навчальних планів і програм.

15. На заочному відділенні може здійснюватись навчання осіб, які вже мають вищу освіту.

Особи, які мають вищу освіту, можуть отримати другу вищу освіту або пройти курс навчання за окремими циклами та темами за відповідну плату, яку вносять зацікавлені підприємства чи установи.

Розділ 5. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ І ТВОРЧОЇ РОБОТИ.

1. Інститут проводить наукові дослідження і творчу роботу за тематичними планами, які затверджуються Вченою радою, забезпечуючи якість роботи, що виконується, і сприятливі умови праці.

2. До наукової роботи в науково-дослідному секторі, лабораторіях, наукових гуртках, проблемних групах, творчих майстернях широко залучаються студенти інституту.

3. Інститут проводить наукові конференції, викладачів і студентів, конкурси наукових робіт, студентські олімпіади.

4. Наукові дослідження фінансуються за рахунок коштів:

— державного бюджету на виконання фундаментальних і пошукових досліджень за найважливішими напрямками науки, техніки, освіти і культури;

— академічних установ, відомств, об'єднань, підприємств і інших організацій на договірній основі;

— фонду соціального розвитку інституту.

Розділ 6. ПІДГОТОВКА І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

1. Для підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів інститут використовує такі форми післявузівського навчання:

— докторантура;

— переведення кандидатів наук на посаду наукових співпрацівників для підготовки докторських дисертацій;

— аспірантура;

— прикріплення до вищих навчальних закладів для складання кандидатських іспитів і підготовки кандидатських дисертацій;

— наукове, педагогічне, творче стажування, в тому числі в науково-дослідних інститутах, педінститутах, університетах і інших вищих навчальних закладах, зокрема в зарубіжних, загальноосвітніх школах;

— творчі відпустки для завершення роботи над дисертацією, написання

підручників і посібників; — перепідготовка на спеціальних факультетах вищих навчальних закладах, в інститутах і центрах підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів.

Розділ 7. ПРАВА ІНСТИТУТУ

1. Інститут для здійснення поставлених перед ним завдань має право:

а) приймати необхідні рішення та здійснювати необхідні дії, якщо вони не суперечать діючому законодавству;

б) розробляти свою організаційну структуру, визначати форми організації і стимулювання праці, які здатні забезпечити максимальне використання інтелектуального потенціалу професорсько-викладацького, наукового, творчого та інженерно-технічного складу і студентів;

в) створювати у відповідності з типовим положенням, затвердженим Держкомосвітою СРСР, науково-навчально-методичні комплекси, включаючи школи, педагогічні училища, педагогічні класи, піонерський табір, інститут підвищення кваліфікації;

г) затверджувати штатні розписи і встановлювати посадові оклади у відповідності до діючих схем у межах створення в установленому порядку фонду оплати праці;

д) визначати форми і системи заробітної плати працівників, порядок розподілу фонду оплати праці;

е) передавати з балансу на баланс в установленому порядку або реалізувати устаткування, прилади і установки, матеріали, книги, списувати з балансу морально устарілі основні засоби або такі, що прийшли в непридатність;

ж) організувати в установленому порядку господарської діяльності і кооперативні підприємства послуг організаціям і громадянам, затверджувати кошториси на надання їм різних видів платних послуг;

з) купувати, орендувати, замовляти за рахунок коштів, які йому виділені або своїх власних фондів, необхідне устаткування і інші матеріальні ресурси в державному або кооперативному закладі;

и) розвивати соціальну базу: мережу оздоровчо-спортивних, лікувально-профілактичних і культурних закладів.

Розділ 8. УПРАВЛІННЯ ІНСТИТУТОМ

1. Вищим органом управління інституту є Рада інституту, яка здійснює функції ради трудового

колективу. В Раду інституту входить Вчена рада інституту, яка складає не більше 50 процентів її складу. І інші члени Ради обираються шляхом таємного голосування на зборах колективу. При цьому представники професорсько-викладацького складу і наукового персоналу складають не менше 50 проц., студенти не менше 25 проц. і інші категорії працівників інституту — не менше 10 проц. Кількісний склад Ради інституту (не менше 100 чоловік) визначається Вченою радою інституту, регламент роботи ради інституту визначається Статутом інституту.

Строк уповноважень Ради інституту — 5 років. При цьому на місце членів ради, які вибули протягом року, на початку кожного навчального року добирається відповідна кількість членів із дотриманням установлених Статутом норм представництва.

2. Рада інституту:

— розглядає і затверджує Статут інституту і за погодженням з профспілковим комітетом правила внутрішнього розпорядку;

— вибирає ректора (вибранний ректор є головою Ради інституту);

— заслуховує щорічні звіти ректора;

— розглядає основні питання економічного і соціального розвитку інституту;

— визначає напрямки використання фондів виробничого і соціального розвитку.

3. Для розгляду основних питань діяльності інституту при ректорі і під його головуванням організується Вчена Рада інституту в кількості 60 чоловік. У Вчену раду за положенням входять ректор (голова), проректори, декани факультетів, окремі керівники самостійних підрозділів, які входять в склад інституту, керівники громадських організацій.

Решта членів Вченої ради (не менше 50 проц. його складу, в т. ч. не менше 25 проц. — студенти) підлягають обранню. Порядок обрання і регламент роботи Вченої ради визначається Статутом інституту. Строк уповноваження — 5 років.

Вчена рада інституту:

— приймає рішення з усіх питань організації навчально-виховного процесу;

— затверджує плани наукових досліджень;

— вирішує питання утворення (ліквідації) факультетів, кафедр, лабораторій;

— розглядає питання заміщення посад професорсько-викладацького складу.

Рішення Вченої ради вступає в силу після його затвердження ректором.

4. Для оперативного вирішення важливих питань між засіданнями Ради інституту і вченої ради створений Ректорат інституту, в який входять ректор, проректори, декани факультетів, завідувачі кафедрами і інші керівники підрозділів.

5. Керівництво всією діяльністю інституту здійснює ректор, який вибраний в установленому порядку і затверджений Міннаросвітою УРСР за погодженням з Держкомосвітою СРСР. Ректор несе повну відповідальність за наслідки роботи інституту. Він діє у відповідності до існуючого законодавства від імені інституту, представляє його в усіх органах, установах, підприємствах, розпоряджається майном інституту, заключає договори, видає доручення, відкриває в банках рахунки інституту. В межах компетенції інституту ректор видає накази і дає розпорядження, які обов'язкові для усіх працівників, студентів і інших осіб, які навчаються в інституті. Ректор призначає і звільнює з посад проректорів, головного бухгалтера, визначає конкретні обов'язки і відповідальність проректорів. Ректор здійснює прийом на роботу і звільнює з роботи робітників і службовців інституту, а також забезпечує дотримання встановленого порядку заміщення посад професорсько-викладацького складу, затверджує керівників науково-дослідних і інших підрозділів, які входять до складу інституту, визначає їх компетенцію, вирішує питання преміювання працівників, включаючи проректорів і керівників структурних підрозділів.

6. Органом управління на факультеті є Рада факультету, головою якої є декан, представництво різних категорій працівників і студентів у складі Ради встановлюється за аналогією до складу Ради інституту. Термін повноваження ради факультету — 3 роки. Регламент діяльності Ради факультету визначається деканом і затверджується її постановою.

7. Керівництво діяльністю факультету здійснює декан. У межах своєї компетенції декан видає розпорядження і вказівки, які є обов'язковими для всіх працівників, студентів і інших осіб, які навчаються на факультеті. Декан керує всією діяльністю факультету і несе повну відповідальність за наслідки його роботи.

Декан обирається Вченою радою інституту строком на 5 років і затверджується на посаді ректором інституту.

8. Керівництво діяльністю кафедри здійснює завідувачий, який вибирається Вченою радою інсти-

туту строком на 5 років. Завідувачий кафедрою керує її діяльністю, несе повну відповідальність за наслідки роботи.

9. В інституті діє партійна, комсомольська, профспілкова і інші громадські організації. Інститут сприяє громадським організаціям в здійсненні їх повноважень, надає в безкоштовне користування приміщення, забезпечує їх устаткування.

У відповідності з діючими положеннями в інституті можуть створюватись наукові і інші добровільні громадські товариства, центри науково-технічної творчості молоді, ради молодих вчених і спеціалістів, самодіяльні об'єднання викладачів, працівників і студентів.

10. Інститут веде документальну у відповідності до типової інструкції, яка затверджена в установленому порядку.

Інститут представляє звітність у відповідності з вимогами органів державної статистики.

11. Адміністративно-господарська діяльність інституту здійснюється адміністративно-господарською частиною, очолюваною проректором.

Розділ 9. ПЛАНУВАННЯ І ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ.

1. Інститут здійснює свою діяльність по підготовці, перепідготовці і підвищенню кваліфікації кадрів, виконанню наукових досліджень і інших функцій на основі перспективних планів економічного і соціального розвитку. При цьому керується договорами, які заключені з установами і організаціями, а також вихідними даними планування (Контрольні цифри, державні замовлення, договори економічних нормативи, ліміти), які доводяться до інституту Міннаросвітою УРСР.

2. Джерелами фінансування діяльності інституту є: а) державний бюджет; б) кошти міністерств і відомств, які одержані інститутом в порядку часткового повернення затрат на цільову підготовку спеціалістів; в) залучення коштів за рахунок господарської діяльності по наданню платних послуг населенню, виконання соціальних і творчих замовлень, робіт за договорами з підприємствами і організаціями, а також від реалізації продукції; г) добровільні внески галузей, підприємств, організацій, кооперативів, пожертвувань окремих осіб.

3. Інститут створює фонд заробітної плати і соціального розвитку та фонд матеріального заохочення. Утворення цих фондів здійснюється на основі затверджених в установленому порядку нормативів.

ПРО ЛЮДЕЙ ХОРОШИХ

Студенти, які бувають на урочистих заходах в актовому залі, або приходять попрацювати в читальному залі, звертають одразу ж увагу на чистоту, порядок і затишок, що там панують. І в цьому не мала заслуга прибиральниці Марії Дмитрівни Федорів. Ось уже п'ятий рік працює вона в нашому інституті. Її дбайливі руки не обминають жодного куточка. Все повинно блищати!

На знімку: М. Д. Федорів за роботою.
Фото О. Луцького.

ЗАПРОШУЄМО ДО РОЗМОВИ

**ДИДАКТИКА І МЕТОДИКА
ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Штрихи до нового навчального року

(Зак. Поч. на 1 стор.)
Таким чином, створюється група студентів, які на протязі трьох років навчання будуть засвоювати обраний ними науковий напрям.

Що це дає? Перш за все систематичне, регламентоване планом і розкладом вивчення спеціальних питань на належному науковому рівні. Для читання спецкурсів можна запросити відомих учених та спеціалістів країни, залучити їх до реалізації навчального процесу.

Певний спецкурс формує відданий справі вчений педагог, який виховує свою наукову школу. Саме він повинен цікавитися успіхами своїх вихованців, їх навчанням, професійним та інтелектуальним ростом. Тут, на семінарі, при постійному систематичному спілкуванні можна розв'язати багато проблемних пи-

тань. А досягнуті результати школи служать муть оцінкою її керівникові.

Крім того, є велика можливість для розкриття особистості, власних наукових пошуків. Це будуть глибоко наукові, а не формально написані курсові та дипломні роботи, виступи на наукових конференціях, публікації і, нарешті — перспектива продовження наукових пошуків після закінчення інституту.

Слід зауважити, що на перспективних спецкурсах, з огляду на кінцеві результати, бажано було б обмежити число слухачів (3—5 чол.) і здійснювати конкурсний відбір. І ще одне. Може здатися, що введення нової системи спецкурсів призведе до зростання кількості годин, а відповідно й до кількості додаткових ставок. Вважаю, що факультет завжди ви-

бере оптимальний варіант і без збільшення штату викладачів.

До інших змін навчального плану на фізико-математичному факультеті слід додати необхідність введення обов'язкової дисципліни «Основи автоматичної та електронно-обчислювальної техніки» обсягом 120 годин. Це диктується підготовкою вчителів з інформатики.

Запропоновані доповнення до навчального плану дадуть можливість оновити і наблизити новий навчальний план до вимог нинішнього дня.

На закінчення хочу зазначити, що запропоновані думки вже знайшли підтримку й схвалення методичної комісії, деканату та студентського колективу фізико-математичного факультету.

М. ФРЕЙК.
Завкафедрою методики фізики і ТЗН, професор.

ПРЕС-ЦЕНТР КОМІТЕТУ КОМСОМОЛУ ПОВІДОМЛЯЄ

Запрошуємо

Національне питання в нашій країні дуже складне, і ніхто не може дати універсального рецепта для його вирішення.

Ми, ініціативна група товариства «Спілка 130-ти», шукаємо свій шлях, і хочемо об'єднати однодумців, людей, які високо цінують національні культури.

Ми вважаємо, що всі мови та культури рівноправні, але в кожного з нас, звичайно, є свої прихильності, ніхто не може знати 130 мов. Є серед нас і люди, які вивчають або хотіли б вивчати українську мову. Але живучи далеко від України займатися українською мовою не легко.

Отже, ми хочемо об'єднати справжніх демократів, вважаючих, що жоден народ не має права називатися «старшим братом», людей, які заперечують і шовінізм, і націоналізм. Так дивилися на національні відносини всі прогресивні мислителі всіх часів та народів.

Якщо серед вас є люди, згодні пропагувати українську мову та культуру серед інших народів, серед українців, які живуть поза республікою, вивчати діалекти й фольклор, ми запрошуємо в наше товариство.

Пишіть на адресу: 652500, Кемеровська обл., м. Ленінськ-Кузнецький, вул. Суворова, 9-92.

Михайло КОРОТКОВ.

Оголошення

Профком викладачів і працівників інституту отримав планові путівки на 1990 рік:

1. Курорт П'ятигорськ (захворювання органів травлення, для дорослого з хворою дитиною), з 26 червня по 19 липня.
2. Санаторій «Дністер» (селище Камінка Молдавської РСР) (захворювання органів травлення з порушенням обміну речовин) з 7 по 30 липня.
3. Курорт Бердянськ (захворювання кістково-м'язової системи для інвалідів війни) з 23 липня по 15 серпня.
4. Курорт Шаан (захворювання органів травлення) з 3 по 26 серпня.
5. Курорт Бердянськ (гінекологічне захворювання) з 14 вересня по 7 жовтня.
6. Курорт Любін-Великий (гінекологічне захворювання) з 28 жовтня по 20 листопада.
7. Санаторій «Квітка полонини» (Закарпаття), (захворювання органів травлення) з 26 грудня 1990 року по 18 січня 1991 року.

О. ЛЕСЮК.

Колектив кафедри політичної економії висловлює щире співчуття старшому викладачеві кафедрі Рубіково А. В. з приводу передчасної смерті його батька

Василя Андрійовича.

Бесіду від М. СІВІРКО.

НОВИНИ Прикарпаття

СТУДЕНТСЬКА СТОМАТОПОЛІКЛІНІКА

Така поліклініка стала працювати в Івано-Франківську, допомогу хворим під керівництвом досвідчених спеціалістів подають студенти-п'ятикурсники — відмінники стоматологічного факультету Івано-Франківського медичного інституту.

Підписано контракт

Нещодавно підписано угоду між Івано-Франківським арматурним заводом і західнонімецькою фірмою «Цімерман Янсон» про створення спільного підприємства. Підписання цієї угоди стане ще одним кроком у розвитку зовнішньоекономічних зв'язків підприємства, впровадження прогресивної технології, підвищення конкурентоспроможності продукції арматурного заводу.

СВЯТА МОВИ РІДНОЇ

Таке свято відбулося нещодавно в Богородчанському районі. В його програмі: літературно-музична композиція, обрядовий календар, виступи фольклорних ансамблів. Такі свята стали тут традиційними.

ЛАУРЕАТИ З ДОЛИНИ

За підсумками обласного радіофестивалю «Душа народу в пісні розквітає», присвяченого 50-річчю возз'єднання західно-українських земель з радянською Україною в числі лауреатів названо і сімейний вокальний дует з Долини в складі Ольги та Ярослава Шершенів. Тепер вони готуються до нових творчих змагань.

Мова і науково-технічний прогрес... Можливо, ця непростя культурологічна проблема зайняла б належне їй місце у діяльності недавно створеного Товариства української мови імені Тараса Шевченка дещо пізніше. Зрештою, стоять перед його членами і більш гострі, животрепетні питання: скажімо, підвищення культури мови населення, розширення сфери функціонування українського слова у діловодстві, науці, збільшення кількості інститутів, технікумів, шкіл, дитячих садків зі статусом українськомовних тощо...

Але так уже сталося, що до головної ради Товариства увійшов старший науковий співробітник Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова АН УРСР, кандидат фізико-математичних наук Л. М. Іваненко. Щодо «другорядності», здавалося б, занадто загального питання — мова і НТП — у Леоніда Миколайовича своя точка зору. У важливості проблеми вчений зумів переконати не тільки оргкомітет, який займався підготовкою установчої конференції Товариства, але й широкий загал. Чому ж стільки уваги не зовсім філологічній проблемі? З цього запитання і розпочалася розмова кореспондента РАТАУ з Л. М. ІВАНЕНКОМ.

— Узвичаєння в нашому побуті слів «комп'ютеризація» та «інформатика», — сказав Леонід Миколайович, — зовсім не означає повного нашого розуміння того, що стоїть за цими поняттями. Адже мережа ЕОМ та банки даних з персональними комп'ютерами для вибраного кола спеціалістів потроху стають різновидом засобів масової інформації, йдеться про

миттєвий виклик на екран дисплея текстів, які ми звичайно читаємо в газетах, журналах, довідниках, книгах, а при потребі — і віддрукування цих текстів принтером. З часом електроніка просто витіснить друковану інформацію як конкурентоспроможну. Це не означає, що зникне книгодрукування. Ні, воно залишиться своєрідним видом мистецтва. А от щодо

пройде своєчасно, а тому спокійно і неболісно.

Передусім, слід подбати про абетку. Недавно було усунуто технічну перешкоду, яка заважала вітчизняним комп'ютерам додатково використовувати специфічні знаки національних абеток. Це, звичайно, стосується в основному Грузії і Вірменії де алфавіти не мають нічого спільного з

— Це технічний бік справи, хоча й, безумовно, важливий. А як здійснити, скажімо, таку операцію: інформацію, закладену в банку певною мовою, прочитати мовою українською?

— Знову-таки звернемося до досвіду закордонних колег, зокрема деяких канадських і американських, які, до речі, вже давно користуються українською клавіатурою. Ось слова піонера комп'ютерної лінгвістики професора Масачусетського інституту технології Ноа Хомського: «Комп'ютери «говорять» не по-англійському, не по-українському, навіть не ФОРТРАНОм чи ЛІСПом, а нулями і одиницями, кожна інша мова для них чужа». Тобто щодо мови ЕОМ абсолютно нейтральні. Якщо комп'ютерну мову ФОРТРАН відповідним чином «українізувати», машина ніяк не зреагує на підміну слова «гоу» словом «йди».

Сподіваємося, читачі проінформують нас про важливість проблеми «українська мова і НТП (читайте ЕОМ)? Можна, звичайно, на існуючих російськомовних клавіатурах для передачі українських текстів обходитись «одиночками» і знаком процента замість українських літер. Та якщо вже порушено питання про культуру мови в усіх сферах нашого життя, чому розумна електроніка з її фантастичними перспективами на цині культурі повинна бути винятком?

КУЛЬТУРА І ЧАС

НАША МОВА НА ДИСПЛЕЇ

більш оперативної інформації, зокрема газетної, можна чекати справжньої революції.

— Вже з огляду на економію паперу, а отже, і лісу перспектива досить приваблива. Але чим зарадить електроніка нашій мові?

— Як казав один мій американський колега, комп'ютер — зняряддя, а тому він не може бути «добрим» або «злим». Ножем можна краяти хліб, а можна і вбивати. Так і ЕОМ по відношенню до мови. З одного боку мене як вченого пригноблює наша відсталість в галузі електронної техніки, з другого — як культуролог і член ради Товариства української мови імені Тараса Шевченка я сподіваюсь, що процес українізації галузі, яка тільки виходить на належний рівень,

кирилицею або латиницею. Але не слід забувати, що і в українській абетці є знаки, які відрізняють її від російської. Ще три дисплейних клавіші необхідно відвести для українських фонем «г проривний», «дж» і «дз», адже, я впевнений, незважаючи на опір деяких консервативно настроєних мовознавців, ці повноправні звуки з часом будуть забезпечені своїми літерами. Взагалі є всі технічні можливості випускати універсальну клавіатуру, яка б придатна була для відтворення текстів трьома східнослов'янськими мовами. При цьому до перелічених нововведень додається лише клавіша з білоруською літерою «у коротке».